

STORTINGET

Innst. 115 L

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 34 L (2018–2019)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service og Handel i forbindelse med tariffoppgjøret 2018 (Pleie- og omsorgsoverenskomsten)

Til Stortinget

Sammendrag

Proposisjonens hovedinnhold

I proposisjonen fremmes forslag om at arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service og Handel i forbindelse med revisjon av Pleie- og omsorgsoverenskomsten skal avgjøres av Rikslønnsnemnda. Det fremmes samtidig forslag om at det blir forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans for å løse tvisten.

Forhandlinger og mekling

Tvisten oppsto i forbindelse med tariffoppgjøret 2018 og gjelder Pleie- og omsorgsoverenskomsten.

Etter brudd i partsforhandlingene varslet Norsk Sykepleierforbund 26. september 2018 plassoppsigelse for 501 medlemmer omfattet av Pleie- og omsorgsoverenskomsten.

Riksmekleren nedla forbud mot arbeidsstans 27. september 2018 og innkalte partene til mekling. Norsk Sykepleierforbund varslet 19. oktober 2018 plassfratredelse for 56 medlemmer fra 25. oktober 2018 klokken 00.00.

Det ble gjennomført mekling 24. og 25. oktober 2018. Mekleren konstaterte at partene sto så langt fra

hverandre at det ikke var grunnlag for å legge frem et forslag som kunne forventes å bli anbefalt av begge parter. Meklingen ble avsluttet 25. oktober 2018 klokken 06.00, og 56 sykepleiere ble deretter tatt ut i streik fra 25. oktober 2018.

NHO Service og Handel varslet 15. november 2018 lockout fra arbeidstidens begynnelse 20. november 2018. Norsk Sykepleierforbund bestred gyldigheten av lockout-varselet. NHO Service og Handel varslet lockout på nytt 16. november 2018 for 445 medlemmer omfattet av Pleie- og omsorgsoverenskomsten, med iverksettelse fra arbeidstidens begynnelse 21. november 2018.

Samtlige 65 bedrifter knyttet til overenskomsten ville bli berørt. Det innebar at totalt 501 arbeidstakere ville vært fraværende fra arbeid fra arbeidstidens begynnelse 21. november 2018.

Omfang og virkninger av konflikten

Da streiken startet, omfattet den 56 sykepleiere ved sju virksomheter.

Departementet har via Helse- og omsorgsdepartementet mottatt rapporter fra Statens helsetilsyn om konsekvenser av konflikten, senest 19. november 2018. Det ble ikke meldt om situasjoner som har medført fare for liv og helse på grunn av streiken. Det var ikke varslet videre opptrapping av streiken.

NHO Service og Handel varslet lockout 16. november 2018, med iverksettelse fra arbeidstidens begynnelse 21. november 2018. Lockouten ble varslet for 445 medlemmer av Norsk Sykepleierforbund. Dette innebar at totalt 501 arbeidstakere i 65 bedrifter ville vært fraværende fra arbeid fra arbeidstidens begynnelse 21. november.

Den 20. november 2018 vurderte Statens helsetilsyn at iverksettelse av lockout onsdag 21. november

2018 ved arbeidstidens begynnelse ville medføre umiddelbar fare for liv og helse.

På bakgrunn av Helsetilsynets vurdering innkalte arbeids- og sosialministeren partene til møte tirsdag 20. november klokken 15.30. Partene bekreftet på møtet at de ikke så noen mulighet for å komme til enighet. Statsråden informerte partene om at regjeringen ville gripe inn og fremme forslag om tvungen lønnsnemnd. På anmodning fra statsråden sa NHO Service og Handel og Norsk Sykepleierforbund seg villig til å avblåse arbeidskampen fra arbeidstidens begynnelse 21. november 2018.

Det vises til proposisjonens kapittel 3, der det er nærmere redegjort for omfanget og virkningen av konflikten.

Konklusjon

Hensynet til liv og helse gjør det nødvendig å løse arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service og Handel uten ytterligere arbeidskamp.

Det overlates til Rikslønnsnemnda å avgjøre tvisten.

Norge har ratifisert flere ILO-konvensjoner som verner organisasjonsfriheten og streikeretten (konvensjon nr. 87, 98 og 154). Slik konvensjonene har vært tolket av ILOs organer, stilles det strenge krav for inngrep i retten til arbeidskamp, men det åpnes likevel for inngrep dersom arbeidskampen setter liv, helse eller personlig sikkerhet for hele eller store deler av befolkningen i fare. Sosialpakten under Europarådet har i artikkel 6 nr. 4 en tilsvarende bestemmelse som verner retten til streik og lockout. Artikkel 6 må imidlertid ses i sammenheng med artikkel G, som åpner for at det ved lov kan settes begrensninger i retten til arbeidskamp som er nødvendige i et demokratisk samfunn til vern av andre menneskers frihet og rettigheter, eller til vern av offentlige interesser, den nasjonale sikkerhet og moral i samfunnet.

Tvungen lønnsnemnd i den omhandlede arbeidskonflikten er innenfor rammen av de konvensjoner Norge har ratifisert. Dersom det skulle påvises motstrid mellom internasjonale konvensjoner og Norges bruk av tvungen lønnsnemnd, mener Arbeids- og sosialdepartementet at det under enhver omstendighet er nødvendig å gripe inn i konflikten.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lise Christoffersen, Arild Grande, Leif Audun Sande og Hadia Tajik, fra Høyre, Margret Hagerup, Heidi Nordby Lunde og Kristian Tønning Riise, fra Fremskrittspartiet, Grethe Andersen og lederen Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Sosialistisk Venstreparti,

Eirik Faret Sakariassen, og fra Venstre, Terje Breivik, viser til Prop. 34 L (2018–2019) Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service og Handel i forbindelse med tariffoppgjøret 2018 (Pleie- og omsorgsoverenskomsten).

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, har ingen merknader.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til ILOs avgjørelse i forbindelse med vaskeristreiken i 2014 – ILO Rapport No. 378 fra juni 2014. Regjeringens bruk av tvungen lønnsnemnd i konflikten ble klaget inn for ILO av LO og Industri Energi. De ble gitt medhold i klagen. ILO uttalte da at myndighetene hadde opptrådt i strid med ILOs regler, og ba regjeringen om å ta opp med partene i arbeidslivet hvordan grunnleggende tjenester kan opprettholdes i forbindelse med en streik hvor konsekvensene kan true befolkningens liv eller helse. Hadde man funnet en løsning slik ILO ber om, kunne man unngått situasjoner som man nå opplever i sykepleierkonflikten, og bruk av tvungen lønnsnemnd kunne vært unngått. Disse medlemmer konstaterer at regjeringen ikke har fulgt opp ILOs anmodning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at kommuner og sykehus har ansvar for å tilby en rekke lovpålagte tjenester til befolkningen, slik det er spesifisert i spesialisthelsetjenesteloven og helse- og omsorgstjenesteloven. Disse tjenestene kan settes ut til private, men dette fritar ikke kommunen/spesialisthelsetjenesten fra det ansvaret de har etter loven. De private leverandørene har et selvstendig ansvar for å sørge for forsvarlige tjenester etter samme lover. Disse medlemmer vil understreke at frem til NHO Service og Handel varslet lockout, var det ikke meldt om fare for liv og helse ved konflikten. Utløsende for Helsetilsynets vurdering var den varslede lockouten fra NHOs side. Helsetilsynets vurdering innebærer at en lockout dermed ville sette pasientenes liv og helse i fare. Videre mener disse medlemmer det er klart at kommuner og sykehus som hadde satt tjenester ut til private, heller ikke var i stand til å ta over disse tjenestene for å oppfylle sitt lovpålagte ansvar.

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil påpeke at bakgrunnen for streiken var at de bedriftene som inngikk i Pleie- og omsorgsoverenskomsten med NHO Service og Handel, har en dårligere lønnsavtale enn det som er gjeldende for ansatte i kommunene. Dette er avtaleregulert gjennom KS og de ulike fagforbund. Når en lovlig streik møtes med lockout fra avtale-

parten – NHO Service og Handel – noe som ville medføre at mennesker ikke får nødvendig pleie og stell, undergraver dette den reelle streikeretten. Det er derfor viktig for Stortinget å legge til rette for at slikt ikke skal kunne skje i framtida.

Dette medlem støtter det prinsipp at ved konkurranseutsetting av offentlige ansvarsoppgaver skal ikke lønns-, arbeids- og pensjonsforpliktelser brukes som argument for konkurranseutsetting. Det offentlige – kommuner og spesialisthelsetjeneste – kan i sine avtaler/anbudsdokumenter stille krav om de rammer som gjelder for avtalen/anbudet. Erfaringene med denne streiken, tilhørende varsel om lockout fra NHO Service og Handel og regjeringas lovproposisjon om tvungen lønnsnemnd tilsier etter dette medlems syn at det offentlige må stille samme krav til lønns- og arbeidsbetingelser som det som gjelder for egne ansatte. Dette for å unngå at man skal komme i en tilsvarende situasjon senere.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge har ratifisert flere ILO-konvensjoner som verner om streikeretten. Dette medlem viser til tolking fra ILOs egne organer som tilsier at tvungen lønnsnemnd bare kan tillates dersom streiken setter liv, helse eller personlig trygghet i fare for hele eller store deler av befolkningen.

Dette medlem vil understreke at det å benytte plassfratredelse (lockout) i en ellers oversiktlig streikesituasjon bidrar til å svekke arbeidstakernes rett til å streike. Ved å benytte et så drastisk virkemiddel som lockout var det liten tvil om at konflikten ville føre til umiddelbar fare for liv og helse.

Dette medlem viser til at den varslede lockouten ville berørt til sammen 65 virksomheter i 13 fylker. Gjennomføringen av NHO Service og Handel sin lockout ville fått enorme konsekvenser, der flere hundre pasienter ville endt opp uten sykepleier i tjenestene.

Dette medlem peker på at det ble søkt om dispensasjon fra en av aktørene som ble tatt ut i lockout. Denne ble ikke innvilget, med henvisning til at det er opp til helsemyndighetene å vurdere om det er fare for liv og helse.

Dette medlem viser til at det er kommunene som har «sørge-for-ansvar» for at helsetjenester utføres som de skal i kommunene, selv om tjenesten er satt ut til private aktører. Når vi nå ser at disse private aktørene er villige til drastiske tiltak som lockout, og heller ikke tar hensyn til ønske om dispensasjon, er det fordi de kan vise til at det er kommunen som har sørge-for-ansvaret. Dette medlem er bekymret for en utvikling der private aktører i økende grad er de som gjennomfører tjenestene, men samtidig ikke har det overordnede ansvaret. Dette medlem viser til at kommersielle aktører, i motsetning til offentlige og ideelle aktører, har profitt

som overordnet mål, og at det naturligvis vil påvirke deres prioriteringer. Dette medlem mener derfor at denne lockouten er et eksempel på at sørge-for-ansvaret hules ut. Det er en utvikling som bekymrer dette medlem.

Dette medlem peker på at selv om helsetjenester utføres på vegne av det offentlige av private institusjoner og aktører, påhviler det likevel myndighetene et ansvar for den arbeidsgiverpolitikk som føres. Dette medlem mener derfor det er særlig grunn til bekymring når organisasjonen NHO Service og Handel er villig til å benytte seg av maktmiddel som hindrer reell streikerett og svekker de ansattes mulighet til å kjempe for sine lønnsvilkår. Dette medlem mener at den storstilte privatiseringen av helse- og omsorgstjenester ikke må gå ut over de ansattes lønns- og arbeidsvilkår, og at de har samme streikerett som i offentlige tjenester.

Dette medlem peker på den livsviktige jobben sykepleiere gjør, og på de store rekrutteringsutfordringene denne sektoren står overfor fremover. Dette medlem vil advare mot å velge en utviklingslinje som svekker arbeidstakerens rett til å streike for egne lønnsforhold. Dette medlem mener dette utfallet viser at arbeidstakernes rettigheter blir innskrenket med privatiseringen av velferdstjenester.

Dette medlem vil likevel slutte seg til forslaget, det er ikke Stortingets oppgave å vurdere når liv og helse er truet.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service og Handel i forbindelse med tariffoppgjøret 2018 (Pleie- og omsorgsoverenskomsten)

§ 1

Tvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service og Handel i forbindelse med tariffoppgjøret 2018 (Pleie- og omsorgsoverenskomsten) skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 2

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans, jf. lov 27. januar 2012 nr. 9 om arbeidstvister (arbeidstvistloven) § 1 bokstav f) og g) for å løse tvisten.

Reglene i lov 27. januar 2012 nr. 10 om lønnsnemnd i arbeidstvister (lønnsnemndloven) får tilsvarende anvendelse.

§ 3

Loven trer i kraft straks. Loven opphører å gjelde når Rikslønnsnemnda har avsagt kjennelse i tvisten.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 6. desember 2018

Erlend Wiborg

leder

Heidi Nordby Lunde

ordfører